

Foto: Vladimír WAAGE
(všichni svatí na mariánském sloupu v Broumově)

HISTORKY ZO ZÁKULISIA HISTÓRIE

PAVOL JANÍK

Ak niekto pokladá Zuzanu Čaputovú za slovenského Havla, zrejme by bolo vhodné pozrieť sa na pozadie jeho neuveriteľného príbehu. Možno tak lepšie pochopíme aj jej osobnú historku. Mimochodom – Česká televízia 28. októbra uverejnila o nej politický filmový gýč v hlavnom vysielacom čase sviatočného večera.

Americký dokumentarista českého pôvodu Robert Buchar (1951) je absolventom FAMU a od roku 1980 žije v USA. Vo svojej tvorbe odhaľuje zákulisie revolúcie v roku 1989. Získal autentické svedectvá viacerých ľudí, ktorí boli rozličným spôsobom zainteresovaní do novembrovej revolúcie na oboch stranách barikády. Pripomeňme si najzaujímavejšie z nich.

Robert Buchar: Pán Cibulka, vy ste sa aktívne angažovali v disidentskom hnutí a päť ráz vás väznili za antikomunistickú činnosť. V čase, keď ste podpísovali Chartu 77, vedeli ste, čo sa skutočne deje? Veď väčšina signatárov Charty 77 boli bývalí komunisti...

Petr Cibulka: Nie, nemal som tušenie, čo sa deje. Chartu 77 som podpísal vo väzení v roku 1978. Z väzenia som sa dostal v roku 1981 a mnoho signatárov som vôbec nepoznal. A máte pravdu v tom, že každý, kto si pamätal týchto ľudí, čo robili v 50. a 60. rokoch, tak musel byť zdesený, že absolútna väčšina prvých signatárov Charty 77, azda dve tretiny alebo tri štvrtiny, pochádzala z komunistických štruktúr. Nazdávam sa, že vlastnú Chartu 77 iniciovali sovietske tajné služby.

Robert Buchar: Čo sa vlastne stalo v novembri 1989?

Ludvík Zifčák: Mnohí ľudia sa domnievajú, že v roku 1989 prišlo k masovému povstaniu národa. Na základe toho, kde som pôsobil (v Štátnej bezpečnosti), som presvedčený, že k nijakému masovému povstaniu neprišlo. Prišlo k určitým politickým zmenám, prišlo k výmene jedného politického systému za druhý. Samozrejme, s pomocou vtedajších zložiek.

Robert Buchar: Kto napísal scenár?

Ludvík Zifčák: To dnes asi ťažko niekto zistí, ale rozhodne ho nenapísala Amerika. Tá sa v tom iba v závere zviezla. Takže scenár napísali s najväčšou pravdepodobnosťou na Východe. Systém, ktorý tu v tom čase bol viac než štyridsať rokov, potreboval zmenu. Všetci to cítili. Cítili to ľudia v strane, cítili to ľudia v ozbrojených zložkách, cítili to jednoducho všetci. Samozrejme, nemalo ísť o zmenu politického systému, ale o vystriedanie ľudí v mocenských zložkách.

Robert Buchar: Aký druh ľudí sa dostal k moci?

Petr Cibulka: V posledných dvoch rokoch pred 17. novembrom sa naraz v protikomunistickej opozícii, v Charte 77, objavili úplne neznámi ľudia, ktorých sme nikdy predtým nevideli, a hneď zaujali vedúce pozície. Som presvedčený, že títo ľudia boli sovietski agenti a agenti domácich spravodajských služieb. Boli poverení, aby stáli na čele takzvanej protikomunistickej revolúcie. A dá sa povedať, že dodnes viac-menej kontrolujú situáciu v našej krajine. Hoci sa už prejavuje generačná obmena, generácia roku 1989 ešte stále udáva politický tón v Českej republike.

Ludvík Zifčák: Najznámejším politickým zoskupením u nás bola Charta 77, kde sa angažovali predovšetkým bývalí politici, ktorých po roku 1968 vylúčili z komunistickej strany. Okolo roku 1975 začala komunistická strana prostredníctvom Štátnej bezpečnosti, kontrarozvedky a rozvedky budovať vlastné siete, takzvané opozičné siete, a prostredníctvom týchto skupín sa potom infiltrovali do Charty 77, Demokratickej iniciatívy atď. Ak to mám charakterizovať inak, tak v roku 1988 už bola prevažná väčšina takzvaných demokratických síl alebo protikomunistických síl, pôsobiacich v Československu, pod vplyvom komunistických tajných služieb.

Petr Cibulka: Archívy ŠtB sa upravovali už niekoľko mesiacov pred 17. novembrom a najperspektívnejšie kádre, to sú tí, ktorí sú doteraz na oficiálnej politickej scéne, predovšetkým vedecko-technická rozvedka, neboli dodnes zverejnené. To je vlastne najelitnejšia časť tajných služieb, ktorá bola podľa mňa uprataná s takým predstihom, že dnes nemožno týchto ľudí nájsť v nijakých oficiálnych archívoch. Týchto ľudí poznajú iba v Moskve a tým, že Moskva má na každého z nich dostatok materiálu, môže ich do dnešného dňa riadiť.

Robert Buchar: Pán Doskočil, vy ste chceli niečo dodať o ničení archívu ŠtB?

František Doskočil: Dokumenty boli ničené systematicky. Naša rozvedka poznala termíny, kedy režim padne. V máji 1989 ministerstvo vnútra získalo dokument, údajne pochádzajúci zo CIA, obsahujúci termíny, kedy mal súčasný režim padnúť. Ústredný výbor komunistickej strany o tom informovali v júni. Kritické dni v dokumente boli 21. august, 28. október, 17. novembra a posledný termín bol 25. február 1990. Takže komunistická strana bola pripravená, rozhodne ju to neprekvapilo. Pripravovala sa na to pol roka predtým, než Havel na Václaváku povedal „Komunisti padli, odovzdali nám moc.“

Pavel Žáček: Implicitne možno dokázať, že ŠtB pomáhala Mariá-

novi Čalfovi ako osobe, ktorú Ladislav Adamec vysunul na post premiéra, a ten vlastne ponúkol Havlovi, aby sa stal prezidentom. Jeho tajné schôdzky s Mejšťříkom v budove Klementina, ktoré sa konali o polnoci, a ďalšie tajuplné schôdzky, ktoré sa konali s Václavom Havlom, boli evidentne spravodajsky zabezpečované ŠtB.

František Doskočil: KGB riadila v Československu ŠtB. Na základe môjho osobného prípadu viem z dokumentov, ktoré som získal v roku 2002, že preverovali všetkých zamestnancov zahraničného obchodu, ministerstva vnútra, ministerstva národnej obrany, všetkých ľudí, ktorí cestovali do zahraničia.

Pavel Žáček: Čo sa, bohužiaľ, zničilo úplne, boli archívy o špičkových agentoch, ktorí sa zapožíčovali KGB v 50., 60. a 70. rokoch. Skartácia týchto dokumentov bola najväčšou akciou ŠtB.

František Doskočil: V archívoch nikde nenájdete dokument zmienujúci sa o KGB. Nájdete vždy iba poznámku „naši sovietski priatelia“. Tieto vzťahy boli rozsiahle a existujú dodnes. Bolo

BOHUMILA SARNOVÁ Listopad

Sklizeno je, co se dalo.
Osiřela hnízda.
Pole louky uklizené
krajem vítr hvízdá.

Vymetává ze všech koutů
nejen listí chomáče.
Nebe šedě podmračené
občas dá se do pláče.

Bílý kůň podkovou hrabe
Martin už ho sedlá.
Mladé víno v číších jiskří.
Sníh zkoumavě hledá:

Kam zalétnout jako první
koho trochu zastudit.
Kde vykouzlit bílou závěj
zimní čas tím přivodit.

ČISTÍCÍ OPERACE S PODRUŽNÝMI DETAILY

LADISLAVA CHATEAU

Pátého října v pražském centru současného umění DOX proběhlo setkání s palestinskou spisovatelkou Adanií Shibli, jejíž útlou knížku *Podružný detail* vydalo letos nakladatelství Akropolis v překladu Jitky Jeníkové. Rozhovor o tom, jak psát o Palestině, o možnostech a limitech jazyka vedl s autorkou spisovatel Marek Torčík.

Narodila se v Palestině v roce 1974, vystudovala žurnalistiku na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, poté absolvovala studia na University of East London; získala titul docentky a kandidátky věd, hovoří několika jazyky, píše ale jen v arabštině, je autorkou několika knih a četných literárních úvah.

Její první texty začal publikovat známý palestinský básník Mahmúd Darviš v časopise Al-Karmel. V poslední době žije Adania Shibli střídavě v Berlíně a Jeruzalémě.

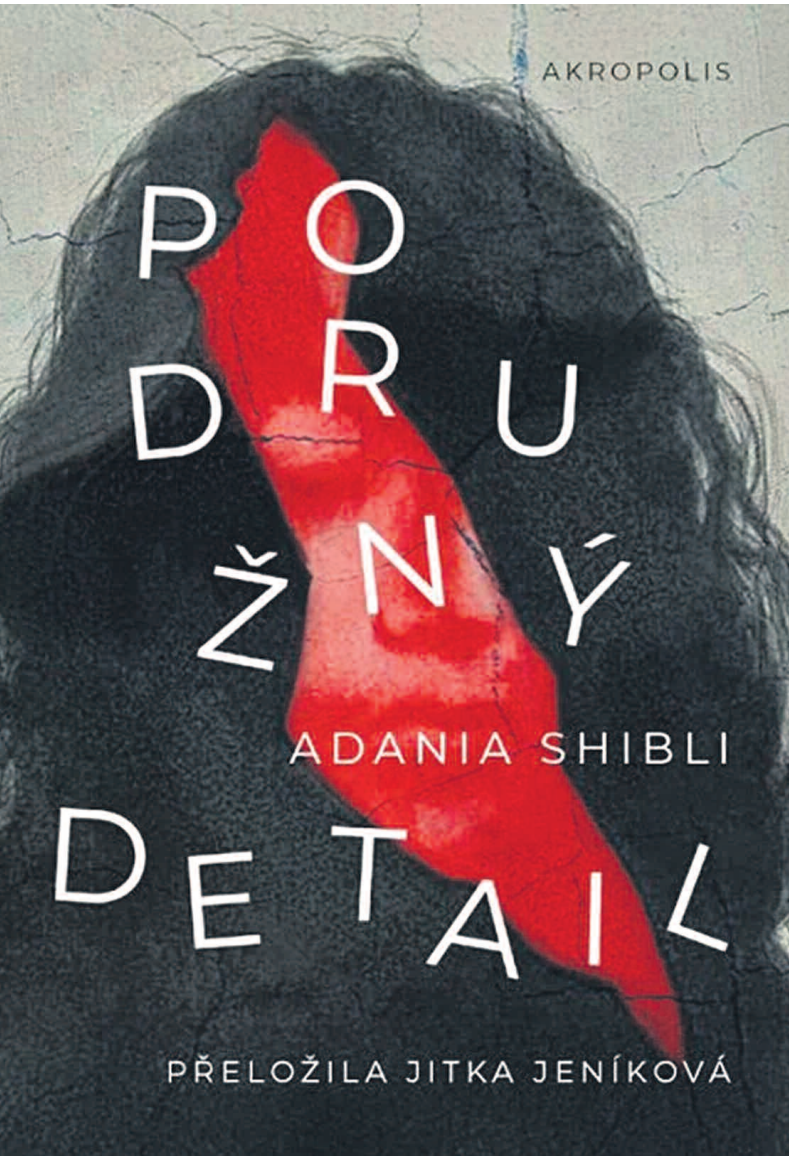
Převzetí ceny prý bylo „necitlivě načasováno“

V roce 2021 byl její román *Podružný detail* (2017) nominován na prestižní americkou cenu National Book Award a jeho anglický překlad byl ve stejném roce zařazen na longlist Mezinárodní Bookerovy ceny. Román se dostal do centra pozornosti v roce 2023 na Frankfurtském knižním veletrhu, kde měla autorka převzít cenu LitProm, určenou spisovatelkám z rozvojových zemí. Avšak kvůli krvavému konfliktu ze 7. října téhož roku, ke kterému došlo mezi Hamásem a Izraelem, únosu a vraždě velkého počtu izraelských civilních obětí, pořadatelé veletrhu udílení ceny zrušili s odkazem, že slavnostní ceremonie je „necitlivě načasovaná“.

Rozhodnutí vyvolalo ostrou kritiku. Tisíc pět set spisovatelů podepsalo protestní petici, podepsali ji nobelistky Annie Ernauxová a Olga Tokarczuková, Richard Flanagan, laureát Man Bookerovy ceny, i berlínský PEN klub. Signatáři považují toto rozhodnutí za neoprávněný výraz cenzury.

Dopravili, oholili, znásilnili, zavraždili

Dne 29. října 2003 uveřejnil izraelský deník Haarec příběh, který vycházel z výpovědí vojáků, kteří v srpnu v roce 1949 spáchali poblíž kibucu Nirim brutální trestní čin. V průběhu vojenské operace v Negevu potkali beduína s mladičkou dívkou, muže zastřelili a přibližně dvanáctiletou beduíнку zajali, dopravili na vojenskou základnu, dohola oholili a hromadně znásilnili. A zavraždili. O této události informoval i The Guardian ze dne 4. listopadu 2003 ve stati s názvem *Izrael objevuje hanebnost, kterou od roku*

SHIBLI Adanie 0 (obálka knihy)

1949 tajil, s podtitulem *Vojáci znásilnili a zabili beduíнку v Negevu*.

Podle deníku Haarec, který získal dlouho utajované materiály, tehdejší vláda z obavy, aby armáda neztratila prestiž i ze strachu z izraelské veřejnosti, jak by na takový zločin reagovala, tuto vraždu prohlásila za státní tajemství. Premiér David Ben Gouri-on si tehdy, jak The Guardian uvádí, zapsal do svého deníku: *Bylo rozhodnuto a provedeno: umyli ji, ostříhali vlasy, znásilnili a zabili*.

Už tak nízké tresty byly dodatečně ještě sníženy

Pro úplnost dodávám, že pachatelé (22 vojáků a jejich velitel) byli postaveni před vojenský soud, vynesené tresty však byly mírné: tři roky odnětí svobody. Chris McGreal, autor zmíněné stati v TheGuardianu, ještě upřesňuje, že tresty byly posléze odvolacím soudem ještě zmírněny.

Adania Shibli se o této události, stejně jako její románová hrdinka, dočte v izraelském tisku. Inspiruje ji k napsání románu s autobiografickými prvky s názvem *Podružný detail*. Hlavní ženská postava ke svému překvapení zjistí, že datum vraždy se shoduje s datem jejího narození o čtvrt století později. Jde sice o *podružný detail*, ale pro ni jde o výmluvnou a zásadní informaci. Shibli pak ve své knize propojí osud hlavní postavy s tragickým osudem beduíanky. Životy obou žen tak splynou ve virtuózně uceleném příběhu, úvaze o válce a kolonizaci. V těch pasážích, kdy Shibli popisuje omezenou svobodu pohybu, čerpá pochopitelně z vlastních zkušeností. V závěrečné scéně vypravěčka neodolá a vystoupí z auta, její vlastní kroky v písku v ní probouzejí obavy (...).

Příběh nepotřeboval patos

V Palestině jsme se naučili být bezmocní, nikam nechodit, naučili jsme se myslet nebezpečně, řekla Shibli v rozhovoru při své návštěvě v DOXu.

Román inspirovaný skutečnou událostí připomíná spíše literaturu faktu, politické svědectví. Kniha je rozdělena na dvě části, první je psána ve třetí osobě, druhá je v ich formě, a podle slov autorky – *je tato forma přesvědčivější, čtenáři vás více respektují, protože vy jste jazyk*.

Příběh je napsán minimalisticky, bez patosu. První část začíná dnem 12. srpna 1949, tíživé polední vedro, prudký jas bodá do očí, v Negevské poušti izraelští vojáci v rámci kolonizačního projektu provádějí *čištění* od zbývajících Arabů. (...) *Rozhrnoval větve, jež prořídly a odhalil skupinku Arabů (...). Jeho pohled se střetl s jejich vytřeštěnýma očima a s očima velbloudů, kteří vyskočili a odběhli o kousek dál, jakmile uslyšeli psí štěkot. Pak se ozvala intenzivní střelba. (...)*

A následně zavládl klid *rušený jen vzlykáním dívky, jež se v černých šatech choulila docela jako brouk. (...)* Na stránkách knihy se dívčiny zoufalé vzlyky prolínají často s psím štěkotem.

Vojáci vzali druhou možnost - dívku znásilnit a zabít

Důstojník Moše, jehož jméno po letech vypátrali novináři z Haarec, dal vojákům na vybranou, buď bude zajatá dívka pracovat v kuchyni, anebo si s ní mohou dělat, co chtějí. Vojáci hlasováním rozhodli pro *druhou možnost*. Pak ji všichni hromadně znásilnili. Zmučená dívka se pokusí o útěk, spadne ale *na písek ještě dříve, než se ozve výstřel, jenž ji zasáhne do hlavy. (...)* *Bylo poledne 13. srpna 1949.*

Ve druhé části knihy vypravuje Palestinka z Rafahu, jak má stále před očima skupinu vojáků a beduíнку, tj. příběh z tisku z roku 2003. Pro vypravěčku se pátrání po ní stane posedlostí. Není s to přenechat minulosti tu náhodu spočívající v datu smrti a narození. Chce se dovědět více. Ví, že pátrání bude obtížné, muzea a archivy izraelské armády jsou v Tel Avivu. A jako Palestinka se zelenou občankou prozrazující, že je z oblasti A, sotva bude moci projít přes všechny checkpointy, navíc je arabština považována za bezpečnostní hrozbu.

I přesto se vydá na cestu. Ta vede přes čtyři přísně oddělené oblasti, podél separačních zdí, přes osady, přes kvádry tvořící nejrůznější zábrany, které činí cestu obtížně schůdnou.

Musí se uklidnit, z kapsy vytáhne žvýkačku

Vypravěčka najede na dálnici, která vede na jih a za Aškelon a před Gazou sjede nalevo. *Kolik vesnic a měst se ještě nedávno nacházelo mezi Jaffou a Aškelonem, než je smetl z povrchu zemského, napadne ji. Osada Nirim. Slunce žhne.* Omylem na své cestě vjede do oblasti, jejíž značka B hlásá, že jde o vojenský prostor. Úchvatná krajina, dumy, pistácie, rákos a velbloudi, neodolá, vystoupí z auta a popojde tím směrem. *Rozpálené ticho. V tu chvíli spatří skupinu vojáků, stojí mlčky a dívají se na ni. Musím se uklidnit, říká si a natáhne ruku ke kapse, aby z ní vylovila žvýkačku. Najednou jí prudký plamen sežehne ruku a vzápětí i hrudník, z dálky zaznívají výstřely. Vypravěčka umírá pod palbou izraelských vojáků u Nirim, podobně jako mladička*

beduíinka 13. srpna 1949, po které tolik pátrala.

Každý zločin přitahuje další

Jen pro úplnost dodávám, že kibuc Nirim ležící poblíž Pásma Gazy, kde byla beduíinka kdysi zavražděna, byl 7. října 2023 brutálně přepaden a zmasakrován Hamásem... Tvrzení, že jeden zločin přitahuje další, se tak paradoxně opět naplnilo.

Kniha *Podružný detail* své autorce přinesla i vlnu ostré kritiky. Německý novinář a literární kritik Ulrich Noller prohlásil, že *Podružný detail je protizraelský a antisemitský*. A známý spisovatel Maxim Biller je s ním zajedno, když tvrdí, že *nejde o literaturu, ale propagandu, že Adania Shibli záměrně vykresluje izraelské vojáky jako brutální individua*. V tomto kontextu si dovoluím jen připomenout, že *etnické čištění*, o kterém se autorka zmiňuje, bylo a je válečným zločinem, nese s sebou krutost hromadného zabíjení. A v letech 1948, 1949, kdy se tragédie stala, *čistící operace* izraelské armády byly velmi časté, jen jednotky Irgun, Sternův gang, Palmach a Sedmá brigáda mají na svém kontě mnoho podobně chmurných příběhů. Izraelské hnutí *nových historiků* shromažďuje a přináší o podobných zvěrstvech přesvědčivé důkazy.

Síla poezie v Palestině

Na obranu Adanie Shibli ještě připomenu nobelistu Alberta Camuse a jeho *Cizince*, úvahy o odcizení, samotě a postavách v mezních situacích. *Absurdní není člověk jako takový, ani svět jako takový, ale absurdní je vztah člověka k druhému člověku*, jak výstižně napsal Jindřich Veselý ve svém doslovu k tomuto fenomenálnímu dílu.

Zdá se, že autorka v románu *Podružný detail* je vedena podobnou touhou, vyjádřit absurditu života v Palestině, vražedné vojenské razie, izolaci i bolestné a beznadějně situace. Klade otázku, jak vůbec žít v koloniálních podmínkách, kdy život je určován vojenskými příkazy, zastrahováním a omezováním základních svobod...!? Zatím odpovídá, že *jediné, co Palestinci mohou ukázat, je jazyk, literatura*. Psaní, interní monolog je způsob, jak žít.

A Shibli o tom ví hodně. Ví, že báseň dokáže postrčit, podržet v bezvýchodné situaci, že má určitou sílu. Ví, že jen skrze literaturu se Palestině lze dostat tam, kam reálně nemůže.

K. H. Borodubský

Variace na Egona Bondyho

Všechno je v prdeli, ve všední den i v neděli. Jenom ty filmy americký žereme rádi a to vždycky!

Optimistická

I když máme holé zadky, nebudeme couvat zpátky! Kupředu pravá, kupředu pravá, ať žije pravice, hravá a dravá!

Vlastenecká

Už nemáme ani prd. Jsme jak karma průtoková. Každý Čech však budiž hrd! Zedník, řezník nebo kovák.

Nad vším, co tu uděláme, majitel se smíchy láme. Žere české Honzy, Vendy. Tečou mu z nich dividendy!

Vivat loutkovodič!

Umí vodit Danuši, umí vodit Petra. My jsme v srabu po uši jak ten Klekí Petra.

Ať žije Evropská Unie!

Ať se Rus třeba uchlastá a Ukrajinec upije! Hlavně že našinec nemlaská. Demokracie si užije.

Dedikace

Ať se daří kapitálu, ať nám zdárně roste! Zaslouží si jenom chválu. Vždyť je to tak prosté.

Když se bude dařit prachům, nebude tu důvod k strachu. Z bohatého stolu ukápne i volům.

(Z autorovy pozůstalosti)

KÝHO VÝRA

Je 3. listopadu 2025, ustavující schůze Poslanecké sněmovny, slavnostní atmosféra, dvě stě poslanců důstojně v naprostém tichu stojí a všichni, jeden za druhým, skládají slib.

Za vládní lavicí také povstaly dvě jediné ženy z dosluhujícího kabinetu, jsou tam naposledy, jejich práce u většiny voličů propadla na celé čáře. Evidentně se nudí. Špitají si, groteskně zakrývají ústa, sál přece nemusí rozumět jejich vzájemným replikám. „Listuji“ v chytrých telefonech a ukazují si, co právě vyguglovaly. Gestem ruky k sobě zvou místopředsedu vlády Rakušana, ať se pobaví také. Ty pubertácky se jmenují Eva Decroix a Jana Černochová. Mohly by jít k Ladislavu Špačkovi. Pokud by jim nevađilo jeho dřívější členství v komunistické straně, dostaly by lekci základní společenské etiky. Až se znovu ocitnou ve světle televizních kamer, neprozradí na sebe, že jim schází vychování. (ivo)

Pokračování ze str. 1.

napríklad úžasné, ako ľahko sa členovia komunistickej stra-ny dostali do Občianskeho fóra. Som presvedčený, že jed-nou z úloh Občianskeho fóra bolo zabezpečiť ich rýchlu transformáciu a zaistiť, že v archívoch nezostane nič, čo by mohlo ohroziť ich postavenie v budúcnosti.

Robert Buchar: Čo by sa dalo povedať o Fonde Z?
Petr Cibulka: Krátko po 17. novembri vznikol takzvaný Fond Z, ktorý, dá sa povedať, existoval aj predtým, ale po prvý raz boli do neho premiestnení ľudia, vlastne elita vte-dajšej opozície, a to preto, lebo absolútna väčšina z nich boli agenti rozličných tajných služieb. Fond Z bol naplnený najvyššími predstaviteľmi protikomunistickej opozície na rozkaz vtedajšieho ministra vnútra Richarda Sachera, ktorý vlastne stovky ponovembrových politikov zachránil pred dekonšpiráciou a pred vyzradením politickej hry práve tým, že ich presunul do spisu, do ktorého nikto iný okrem neho nemal prístup.

Robert Buchar: A tento spis potom dal zapečatiť Havel a následne zmizol?
Ludvík Zifčák: Nedal ho zapečatiť Havel, ale pán Langoš, vtedajší minister vnútra, na základe podnetu Jana Rumla, ktorý bol jeden z najbližších spolupracovníkov pána Havla. Ten dal pokyn ako námestník ministra vnútra po roku 1989 nielen na zabezpečenie týchto archívov, ale dokonca na vývoz týchto materiálov, týkajúcich sa predovšetkým disi-dentov, z ministerstva vnútra na neznáme miesta.

Robert Buchar: Dobre, poďme chvíľu hovoriť o Václavovi Havlovi...

John Bok: Počas svojho života vždy zodpovedal len sám za seba. Nevedel si predstaviť, že by niesol zodpovednosť za iných. Nikomu v živote nepomohol. Takýto človek nemôže byť líder. Líder musí niesť zodpovednosť za všet-kých. Raz neskoro v noci Václav čakal v Divadle na zábra-dlí na Pavla Landovského, ktorý veľmi meškal, a keď sme konečne odchádzali, objavil sa náhle Michael Kocáb. „Vašek, musím s tebou hovoriť! Mám pre teba mimoriadne dôležitú informáciu.” Pritom sa usiloval odtiahnuť Vaška nabok, aby sme ho nepočuli. A Vašek povedal: „Michael, keď John nemôže počuť, čo mi chceš povedať, tak ani ja to nemusím počuť. O čo ide?” A Kocáb povedal: „Vieš, idem práve od Sovietov. Oni nemajú nič proti tomu, keď budeš prezidentom.”

Stanislav Milota: Tretieho decembra 1989 som sprevádzal Václava Havla na tajnú schôdzku s agentmi KGB, ktorú zorganizovali Michal Horáček a Michael Kocáb. Tesne pred odchodom na schôdzku prišiel ku mne František Janouch a dal mi malý rekordér, aby som ten rozhovor tajne nahral. Dorazili sme do konšpiračného bytu na Mánesovej ulici. V miestnosti sme boli piati: Václav Havel, ja, dvaja po rusky hovoriaci agenti KGB a starý pán ako prekladateľ. Rozhovor sa vliekol a vlastne o ničom podstatnom sa nehovorilo. Konverzáciu som ani veľmi nesledoval, pretože som stále myslel na rekordér vo vrecku. Potom, asi po 30 minútach, začal môj rekordér pípať. Predstieral som, že je to pager, aby som zachránil situáciu, rýchlo som sa ospra-vedelnil a vybehol von. Na schôdzku som sa už nevrátil.

Tajemství všech tajemství v Praze

Pane vy jste vdova s vynikající režíí a spoluautorství scénáře Vorlíčka, s hvězdným herec-kým obsazením Ivou Janžurovou, Cupákem, Schoberovou, Sovákem, Filipovským, Vladimí-rem Menšíkem a dalšími, ve filmu z roku 1970 využili autoři k přenesení vědomí do jiné tělesné schránky transplantací mozku. Stalo se tak geniálním zákrokem chirurga.

Dan Brown, který prošul bestsellerem Šifra mistra Leonarda, to po 55 letech zvládnul pomocí umění přenášet vědomí tak a poté, co v románové fikci *Tajemství všech tajemství* popsal, jak vědomí existuje mimo nás. Thriller pod tajemným názvem právě vyšel v nakladatelství ARGO.

Náš mozek, je pouze příjemcem části celkového vědomí existujícího mimo nás, někde ve ves-míru. K převratnému poznatku dospěje akademička Kateřina Solomonová. Spisovatelka přijela do Prahy z USA přednášet na vědeckou konferenci. Náhle však ze svého hotelu zmizí. Za stupňujících, stále více hrozivých a spletitějších okolností ji začne hledat její obdivovatel a přítel do ní zamilovaný profesor Langdon. Naráží přitom na nekonečný řetězec překážek a stále nových otázek. Věren své pověsti postupně, mnohdy překvapivě až hravě je profesor schopen si se vším poradit a dostat sebe, svou Kateřinu i další spojence mimo stále hrozivější nebezpečí.

Hlavní město centrem spiknutí

Centrem děje příběhu odhalujícího „*Tajemství všech tajemství*“ je k tomu jak stvořená tajuplná stará Praha. Ve stupňující, stále nebezpečnější atmosféře ji Dan Brown představuje prostřednictvím akτέρů románového thrilleru v pozoruhodných podrobnostech a souvislostech. V mrazící zimě nebezpečím hrozivé atmosféry starobylé metropole láká ke stále bližšímu poznání skrytých tajemství. Překážkou však je stále hrozivější spiknutí. Kdo jsou jeho osnovatelé? Ti, kteří chtějí oloupit akademičku Kateřinu Solomonovou o její geniální dílo odhalující tajemství všech tajem-ství v Praze. Kateřina tak učinila bezděčně, nevědomky.

Předpovědi možnosti přenosu vědomí z mozku jedné osobnosti do druhé pomocí tvorby umělých neutronů, jež skutečně tvoří náš mozek, vzbudila nebývalý zájem amerických tajných služeb. Úkolu zcizení objevu akademičky se ujala k tomu stvořená super tajná sekce CIA „In-Q-Tel“.

Opět to připomene film. Tentokrát filmovou trilogii Stiega Larssona a hlavně jeho geniální tři knihy Milénia, pojednávající o super skryté, ještě utajenější sekci švédské tajné služby. I když v obou případech, jak u švédské špiónáže Larssona, tak u americké CIA v knize Browna, jde o románové fikce, téměř nikdo ze čtenářů nezapochybuje o tom, že děj ztvárněný oběma spiso-vateli by mohl být blízký pravdě, či až totožný se skutečností.

Přečetl jsem vše od Larssona a viděl jsem filmové verze s nadšením obdivovatele švédského spisovatele.

I když jsem přečetl knihy a zhlédl filmy Browna, s přibývajícím množstvím od *Šifry mistra Leo-narda* ubývalo obdivu. I tak Dana Browna považuji za vynikajícího spisovatele. Nelze mu totiž upřít, že jeho filmy se neokoukaly a knihy vycházející v obrovských nákladech si čtenáři za nema-lé peníze koupí a hlavně je s nadšením čtou.

Proč čeští recenzenti Dana Browna odsuzují?

Zdá se mi, že recenzenti u nás *Tajemství všech tajemství* Dana Browna četli povrchně anebo vůbec. Nevadilo by mně, že knihu doslova ztrhali. Ale to, že zatajili hlavní subjekt prostupující mnohonásobně celý obsah knihy a zatajili padoucha thrilleru, považuji za těžko odpustitelné.

CIA se objevuje především v naprosté většině 139 kapitol *Tajemství všech tajemství*. Přesto zůstává tento padouch Brownova thrilleru v recenzích českých literárních kritiků tajemstvím. Maně jed-noho napadne, jestli nepůsobí Rakušanův cenzurní zákon nebo dokonce „strategická koordina-ce“ pověstného plukovníka, už odstoupivšího primitiva Foltýna utajeně stále dál.

Uniformní psaní o Brownově novém románu mi připomnělo trapné stádní odsouzení jinak

Robert Buchar: Napadlo vám niekedy, že vám Janouch dal rekordér úmyselne, pretože KGB potrebovala hovoriť s Havlom medzi štyrmi očami a že sa vás vlastne potrebovali zbaviť?

Stanislav Milota: Teraz, keď ste to povedali, tak s touto myšli-enkou budem musieť žiť do konca života.

Pavel Žáček: Niet divu, že k tomuto kontaktu prišlo. Čo všetko bolo v hre, na to by dnes museli odpovedať ruské archívy. Je otázka, či Václav Havel v danej situácii pochopil, čo mu chceli oznámiť. Nazdávam sa, že OF dostatočne pochopilo, že Sovieti nezasiahnu a že to bola vec potvrdená priamym kontaktom.

Robert Buchar: Do akej miery Václav Havel vedel, že bol manipulovaný?

Ludvík Zifčák: Václav Havel stopercentne vedel, že je manipu-lovaný, pretože bol veľmi často v kontakte s príslušníkmi kon-trarozviedky. Na Václava Havla 2. správa Štátnej bezpečnosti viedla spis. Bol to v podstate krycí spis. Václava Havla samoz-rejme tlačili k tomu, že sa mal stať vodcovskou osobnosťou disidentského prostredia.

Robert Buchar: Pán Zifčák, vy ste sa preslávili rolou „mŕtveho študenta” Šmída, ktorú ste zohrali 17. novembra 1989 počas demonštrácie na Národnej triede v Prahe a ktorá viedla k vypuknutiu takzvanej zamatovej revolúcie. Môžete nám povedať podrobnosti, ako to vlastne bolo?

Ludvík Zifčák: Účel akcie bol jednoznačný: vyvolať výbušnú situáciu, na základe ktorej by mohla vzniknúť atmosféra ved-úca k výmene špičiek vnútri KSČ.

Robert Buchar: Kto to vymyslel?
Ludvík Zifčák: Dnes ťažko povedať, kto to všetko vymyslel. Rozhodne to nebola CIA. Táto akcia bola organizovaná z Východu, to znamená zo Sovietskeho zväzu.

Robert Buchar: Uskutočnilo sa všetko podľa plánu?
Ludvík Zifčák: Ak mám hovoriť za ľudí, ktorí pracovali okolo mňa, tak táto akcia bola perfektné zvládnutá. Akcia dopadla tak, ako bola naplánovaná. Ale po politickej stránke nebola zvládnutá tak, ako sa predpokladalo. Očakávané dôsledky sa nedostavili.

Robert Buchar: Aká bola vlastne vaša rola v tejto akcii?
Ludvík Zifčák: Bol som spravodajský dôstojník, ktorý mal na starosti vytvorenie a riadenie umelej disidentskej skupiny. Tá sa nazývala Nezávislé študentské združenie. Toto združenie v podstate stálo za organizovaním akcie 17. novembra a usporiadaním samotného pochodu. Táto skupinka mala úlohu nielen preniknúť medzi ďalšie disidentské skupiny, ale mala aj nadviazať kontakt s vodcami jednotlivých skupín v Českej republike. To znamená Charta 77, Demokratická ini-ciatíva, HOST a podobne. Čo sa napokon podarilo. No a táto skupina mala aj úlohu priviesť vtedajší sprievod na Národnú triedu.

Robert Buchar: Tak vy ste skutočne predstierali mŕtveho študenta, ktorého údajne polícia ubila?

Ludvík Zifčák: Áno, do určitej miery to bola aj fáma, ktorá už bola vypracovaná a pripravená. Samozrejme, táto fáma muse-la mať nejaký koreň. To znamená, že nemohla byť iba vypu-stená do éteru správa o tom, že niekto zomrel. Muselo to byť podložené tým, že okolo mojej osoby, alebo tej našej skupi-

ny, ktorá pôsobila na Národnej triede, bol celý rad osobností z Charty 77, ktoré to videli, ktoré to mohli potvrdiť, ktoré videli, čo sa tam vlastne udialo. Takže do istej miery to bola fáma, ale musela mať určitý základ, ktorý tomu dodal dôvery-hodnosť.

Robert Buchar: Takže čo sa vlastne fyzicky prihodilo?
Ludvík Zifčák: Prišlo tam ku kontaktu s policajnými zložkami, prišlo tam k tomu, že tam ležal človek a prišlo tam k tomu, že bola použitá štátna vlajka. Prišlo tam k ďalším veciam, ktoré v podstate túto fámu, túto fabuláciu, podporili. Fyzicky tam bolo telo, ktoré potom odviezli do nemocnice Na Františku.

Robert Buchar: A to telo, to ste boli vy?
Ludvík Zifčák: Áno, bol som to, samozrejme, ja.

Robert Buchar: Čo by sa k tomu dnes dalo ešte dodať?
Ludvík Zifčák: Mal som falošný pas, mal som falošný občiansky preukaz, dostal som letenku, ktorá mi mala zabezpečiť ústup z republiky po tejto akcii. Všetko bolo pripravené, ale som nedostal pokyny, ktoré som mal dostať, že mám odísť preč. Takže dodnes mám ukrytý pas, letenku do Moskvy a falošný občiansky preukaz. Pripadá mi celkom ironické, že som asi jedi-ný žijúci človek na svete, ktorý má pamätník, ku ktorému každý november prichádzajú davы ľudí spomínať na moju „smrť“.

Robert Buchar: Takže idea, že išlo o ľudové povstanie, je z vášho hľadiska úplne absurdná?
Ludvík Zifčák: Samozrejme – neboli podmienky pre revolúciu. Ľudia poukazovali na problémy, ktoré však neboli závažné. Pre-dovšetkým chceli slobodne cestovať a chceli pluralitnú spoloč-nosť. To znamená, že by nemala rozhodujúcu moc iba KSČ, ale že by sa do politického systému vmiesilo viac politických strán. To sa dalo vyriešiť jednoduchým spôsobom – uznesením KSČ a prijatím nových zákonov. Situácia naozaj nebola revolučná. Napokon to priznal aj potom v roku 1990 vtedajší prezident Vác-lav Havel, ktorý povedal, že sám nechce zmenu socialistického systému. Tak to po revolúcii zaznelo. Podľa posledných priesku-mov v rokoch 1989 a 1990 zmenu politického systému chcelo iba 12 percent ľudí. Takže 88 percent ľudí si želalo zachovať systém, ktorý tu bol. Stačilo uskutočniť kozmetické zmeny.

Po krátkej prehliadke pozoruhodných svedectiev priamych účastníkov udalostí súvisiacich so 17. novembrom 1989 iste každý chápe, že treba racionálne korigovať povesti o zamatovej či nežnej revolúcii. Napríklad aj o úlohe Michaela Kocába, ktorý – ako vidno – sprostredkúval kontakty medzi Václavom Havlom a sovietskymi predstaviteľmi. Zdôraznime, že sovietskymi, a nie americkými. Z uvedeného je jasné, prečo prominentného disi-denta Václava Havla hladko zvolilo za prezidenta ČSSR komunis-tické Federálne zhromaždenie. Kocábovi sa tiež pripisuje rozho-dujúca úloha pri odchode sovietskych vojsk z Československa, ale je zrejmé, že keby sovietski generáli dostali z Moskvy rozkaz Kocába zastreliť, tak by rozkaz splnili, ale dostali z Moskvy roz-kaz, že majú opustiť našu krajinu, tak ju opustili. Otázkou ostáva, odkiaľ mal Kocáb kontakty aj na československú generalitu, s ktorou rokoval a dohodol s ňou, že ani naša armáda sa nebu-de angažovať proti zmene politického režimu.

JOSEF ONDROUCH

vynikajícího, u čtenářů a filmových diváků oblíbeného spisovatele a filmového amerického tvůr-ce; Olivera Stona demonstrativně odsoudili, když na pozvání Bartošky přijel na Karlovarský fil-mový festival převzít křišťálové vyznamenání. Stonovu *Četu* a hlavně jeho film o vraždě J. F. Ken-nedyho v čtených reprízách viděl každý z nás. Na rozdíl od knih a filmů Browna u Stona nejde o fikce, ale o působivou tvůrčí uměleckou publicistiku ukazující na pravdě podobné spiknutí taj-ných služeb.

Je zajímavé, že se výročí atentátu na Kennedyho letos obešlo téměř bez pozornosti našich novi-nářů a televize. Ještě výmluvnější, je, jak u nás novinářsky zapadla zpráva o předání dokumentů ruské tejné služby o vraždě Kennedyho. Likvidace JFK byla podle těchto dokumentů výsledkem spiknutí viceprezidenta Johnsona, FBI a agentů tajných služeb.

CIA a MI6 Jeho Veličenstva uctívají

Že i právě proto se většina novinářských kritiků u nás postavila k Brownovi s nevolí, se nelze až zas tolik divit. Vždyť redakce Respektu, a hlavně aktuálně Deníku N, se vůbec netají, že své zdroje čerpají z britských a amerických tajných služeb. Pro tajnými službami Britů a hlavně CIA vyznamenávaného generála Koudelku s jeho BIS jsou MI6 a hlavně CIA, Písmem svatým. Vše, co se z tohoto téměř ikonického obrázku hrdinů ve stylu Jamese Bonda z mainstreamu české novi-nařiny vymyká, se snažili strategicky koordinovaně z Hradu omezit, či raději přímo z Rakušano-va ministerstva vnitra a Strakovky Fialovy vlády zakázat.

I to může být příčinou trapně chladného až záporného přijetí „literární kritiky“ Dana Browna v Česku. Přesto jsem si ho, stejně jako většina čtenářů, s chutí přečetl a těším se na filmové zpra-cování. Po seriálové nudě v České televizi to může být osvěžení.

Puškinův pomník v Oděse zatloukli překližkou, jako nacisté ve Výmaru Goetha a Schillera, starosta byl proti, dostal domácí vězení

IVO HAVLÍK

Pomník největšího ruského básníka Alexandra Puškina na přímořském bulváru před oděskou radnicí byl 29. října překryt sarkofágem z nehoblovaných prken a překližky.

Ukrajinská média tento státní kulturní vandalismus chápou jako zakonzervaci, ale nevylučují, že jde o poslední fázi přípravy na konečnou demonstraci, kterou již v Oděse má za sebou zakladatelka města, rusko-německá carevna Kateřina Veliká.

Zastupitelé města v závěru loňského roku na základě tzv. dekolonizačního zákona odhlasovali likvidaci 18 pomníků, včetně Puškina. Proti hlaso-

tímně odsouzen k 60 dnům domácího vězení, sebrali mu cestovní pas a na nohu nasadili elektronický náramek. Prý proto, že nezabránil přívalové povodni.

Puškin (1799-1837) žil v Oděse ve 20. letech 19. století v nuceném exilu jako carský vyhnanec z Petrohradu. Právě v Oděse v hotelu Pasáž začal psát *Eugena Oněgina*, slavný román ve verších. Město na břehu Černého moře ho inspirovalo kosmopolitním kulturním charakterem. Dílo později zhudebnil v neméně slavnou operu *Petr Iljič Čajkovskij*, který v Oděse rovněž žil, tvořil a stál v čele opery. Její slavná budova měla adresu Puškinova ulice, vloni byla přejmenována na Divadelní.

V nejbližší době má být příkazem z Kyjeva v Oděse sneseno dalších sedm pomníků. Například Tolstého, polního maršála Voroncova, který se vyznamenal v napoleonských válkách, a Potěmkina. Možná nějaký primitivní šovinista přijde s nápadem vytrhat Potěmkinovy schody a dát na index 100 let starý Ejzenštejnův film *Křižník Potěmkin*. Co na tom, že je považován za jeden z nejvýznamnějších snímků světové kinematografie, na světové výstavě Expo 58 byl vyhlášen nejlepším filmem světa vůbec.

O svou ulici, na které žil a psal, přišel nositel Nobelovy ceny za literaturu Ivan Bunin. Vlna - psal ruský.

Zatloukání pomníků velkých humanistů není ukrajinskou novotou. Hitler nechal ve Výmaru, v dohledu koncentračního tábora Buchenwald, skrýt sousoší Goetha a Schillera.

Foto autor (2) a ukrajinské weby

val starosta Truchanov, před několika dny byl z radnice dekretem prezidenta Zelenského vyhozen.

Truchanov je ruskojazyčný rodák z Ukrajiny, také Zelenského mateřským jazykem byla ruština, doma rusky nemluvili. Třetí největší město Ukrajiny nyní neřídí řádně zvolená samospráva a rada, je pod vojenskou knutou. Truchanov byl v bleskovém procesu proza-

Unie českých spisovatelů

Obec spisovatelů

České republiky

Klub Českých a slovenských
spisovatelů

Slovak PEN centre

si dovoluji Vás společně pozvat na

VII. Literární salon

Tomáš Magnusek - scénarista, režisér, předseda
Obce spisovatelů ČR

Václav Junek - autor nových knih *Fotografoval
jsem hvězdy a Případ Chvalkovský*

Jana Vrzalová - autorka knihy *Láska v Osvětimi*

A jako obvykle nebude chybět ani vzácný hudební host

Poděkování Votěchu Kolaříkovi za užití výtvarného díla